

"גמרא סדורה"

סדר, בהירות, עומק

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל:

"הגורם היותר גדול להכבדת ההבנה של התלמוד, הוא היותו מסור לנו כמו שהוא, בלי סימני הפסק ויתר הסימנים המטעימים ומקילים את ההבנה. הרבה חלמנו שיבוא זמן וימנה החסרון הזה. ואור חדש יאיר על שמי התלמוד".
(אוצרות הראי"ה, ב, עמוד 1069)

מו"ר הרב חיים דרוקמן שליט"א

בהסכמה לגמרא סדורה:

"והנה באת אתה ומגשים את חזונו של מרן הרב קוק זצ"ל במהדורה זאת של 'גמרא סדורה'".

מטרת המסמך:

מטרת מסמך זה היא להציג את מפעל "גמרא סדורה" על ייעודה, יתרונותיה, הצלחות הראשוניות, עתידה המתוכנן – ומכאן להציע אפשרויות להנצחה

דף דוגמא ממהדורת "גמרא סדורה" עם הסברים

אפיון של כל פסקה ימולא על ידי הלומד. כהכנה לשיעור או כסיכום.

השורה הראשונה בפסקאות הם בדרכי כותרות של הפסקה – מונחים פותחים פסקה. [איבעיא להו, תא שמע, מיתבי, אמר]

מספר סוגיה, ותיחום הדפים בהם מופיעה הסוגיה במהדורת וילנא

פירוש רשי בגופן דוד 10 עם ד"ה מודגש

3. כו, א

פתיחת הסוגיה איבעיא להו:

שאלה

טעה ולא התפלל מנחה, מהו שיתפלל ערבית שתים?

סימני פיסוק – קריאה שותפת, ועזרה לתלמיד בהבנת הפסקה

רש"י

אם תימצא לומר. כלומר אם תשיבני בשאלתי ממה שאמרנו טעה ולא התפלל ערבית וכו' :

וכיון דעבר יומו בטל קרבנו. ואינו מקריבו ביום אחר אם זמנו קבוע כגון מוספים של כל יום ויום :

הגמרא מביאה ציטוט מסוגיה אחרת, הציטוט יבוא בגרשיים בתחילה ובסוף

הבאת המקור בתנ"ך של הפסוק

ציטוט של פסוק, בגופן סת"ם + צבע

פרשנות השאלה

אם תמצא לומר: "טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתים", משום דחד יומא הוא, דקתיב: "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" (בראשית א-ה). אבל הכא תפלה במקום קרבן היא, וכיון דעבר יומו - בטל קרבנו. או דילמא: כיון דצלו תא רחמי היא, כל אימת דבעי מצלי ואזיל?

תשובה

תא שמע: דאמר רב הונא בר יהודה אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן: טעה ולא התפלל מנחה - מתפלל ערבית שתים, ואין בזה משום דעבר יומו בטל קרבנו.

שמות הדוברים מודגשים

קושיא מבריתא (מדרש הלכה)

מיתבי: "מענות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות" (קהלת א-טו). "מענות לא יוכל לתקן" - זה שבטל קריאת שמע של ערבית, וקריאת שמע של שחרית, או תפלה של ערבית, או תפלה של שחרית. "וחסרון לא יוכל להמנות" - זה שנמנו חבריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם!

מקור תנאי בגופן פילוסוף + צבע כחול

אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן: הכא במאי עסקינן? שבטל במזיד.

תירוצ

אמר רב אשי: דיקא נמי דקתני: "בטל" ולא קתני 'טעה', שמע מינה.

רב אשי מצטט מהמקור תנאי ומדייק משם. לכן הציטוט בגופן תנאי ויבוא עם גרשיים בתחילה ובסוף.

הגמרא מנוקדת, מפוסקת, מחולקת לפסקאות. עם שורות "בעלות משמעות" שורה רווח בין דובר לדובר

הדף הוא אוורירי, ונתינת מקום לתלמיד להוסיף את פירושו וחידושו.

אפיונים של פסקאות הסוגיה

1. ציטוט ממשנתנו מבריתא
2. ציטוט מ ...
3. שאלה
4. קושיא
5. דחיה
6. סתירה
7. תרוץ
8. תשובה
9. סיוע
10. פרשנות
11. ראייה (הבאת מקור או סברה)

התלמיד

- ממוקד!
- פעיל!
- חינו לומד עצמאי!
- הגמרא סדורה לו!!

יתרונות המהדורה:

- ❖ פיתוח עצמאות בלימוד
- ❖ השקעה בתוכן ובמשמעות
- ❖ ראיית הסוגיה במבט כולל
- ❖ מודעות לדמויות התנאים והאמוראים
- ❖ כלים לבניית הזכרון
- ❖ הספק גדול יותר
- ❖ גמרא "ידידותית" ללומד
- ❖ לימוד נוסח הגמרא עצמה, ולא בריחה לפרשנות מתווכת.

בפועל:

- הלימוד במהדורה נוסה כבר בישיבות תיכוניות, תיכונים, חטיבות ביניים ובתי ספר יסודיים.
- המהדורה זוכה לביקורות חיוביות ביותר מצוותי ההוראה, המחנכים והתלמידים. משוב מקצועי שנערך בסיוע ד"ר שלמה בן אליהו (עמד בראש הפיקוח על החינוך הממלכתי העל יסודי, מראשי מכון סאלד, ויועץ להערכה ומדידה, מראשי ביהמ"ד לפניהם, תוכנית תורת חיים ותוכנית לב לדעת) מעיד על השגת ייעודיה ברמה גבוהה מאד.
- "גמרא סדורה" קיימת על המסכתות: סוכה, קידושין, מכות, תענית, מגילה וברכות, וכן על פרקים וחלקי מסכתות: בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא, סנהדרין, פסחים, הוריות ועוד.

רמי"ם ומנהלים על השימוש ב"גמרא סדורה":

הציטוטים הבאים לקוחים מתוך משוב שנערך לרמי"ם ולמנהלים בסיום השנה הראשונה של השימוש בגמרא סדורה (תשע"א). המשוב נערך ונותח בעזרתו ובסיועו של דר' שלמה בן אליהו.

מנהל מוסד:

- "דיונים רבים קדמו להכנסת מהדורה זו. אך כאשר נכנסנו לתהליך והתחלנו ללמוד בגמרא נוכחו כל המורים כי מהדורה זו מסייעת לתלמידים להתגבר על קשיים בלימוד הגמרא ומותירה למורה ולתלמיד את ההתמודדות עם הבנת הסוגיה ומאפשרת התקדמות גדולה שיוצרת הנאה ושמחה בלימוד. י"שר כח". [הרב מנחם סעדיה – מנהל חטיבת ביניים קרית ארבע]

רמי"ם בישיבות ובמוסדות שונים:

- "מאז שהכנסנו את גמרא סדורה ציוני התלמידים בבגרות עלו ביחס לשנים קודמות".
- יותר קל לקרוא, רואים פסקאות, מזהים שמות חכמים, מזהים פסוקים והדבר הופך את הלימוד לחוויה חיובית".
- "יש הספק רב יותר".
- "יש פחות פחד אצל התלמידים, הם שואלים שאלות טובות וענייניות"
- "התלמידים מצליחים לעבור שתי משוכות גבוהות – ניקוד ושפה. הדף של וילנא מפחיד וגורם לתלמידים להירתע מהגמרא. כאשר הגמרא מוגשת כך אנחנו נגשים לגמרא כבר מתוך קירבה מסוימת... הקריאה של הטקסט הרבה יותר זורמת ויעילה בכיתה"

האתגר:

לימוד הגמרא תופס את החלק המרכזי של היום בישיבות התיכונים. גם בתיכונים, בבתי הספר היסודיים ואצל הלומד הפשוט מהווה לימוד הגמרא אבן יסוד במפגש עם עולם התורה. משאבים רבים מושקעים בלימוד זה, ומאחוריהם עומד חזון ברור: סוגיות הגמרא הן היכולות להפגיש את הלומד עם עומק חכמת התורה, עם בהירות המחשבה והסברא, עם משמעותה של ההלכה ועם ידיעת ההלכה ממקורותיה. יחד עם זאת, פעמים רבות חווה הלומד משבר עמוק במפגשו עם הגמרא. הסוגיה מעמידה את הלומד בפני אתגרים מורכבים ביותר: שפה זרה, חוסר בסימני פיסוק וניקוד, מהלכים ארוכים וסבוכים, קושי בהבחנה בין סוגיות ובין מקורות ועוד ועוד. בעוד עם כל קושי בפני עצמו ניתן להתמודד, הרי שכל הקשיים יחד מייאשים פעמים רבות את הלומד, ומונעים ממנו לראות את יופיה, עומקה ומשמעותה של הסוגיה.

משל הגן:

יופיו ועומקו המופלא של התלמוד יחד עם הקשיים שבלמודו, דומים לגן מרהיב המוקף גדר גבוהה. יופיו של הגן מדהים, ואשרי מי שזוכה לראותו ולטעום מפירותיו. אך מעבר הגדר כה קשה, עד שהמבקר, גם אם הצליח לטפס, לא נותר כח רצון ליהנות מיופי הגן. אם רק היה אפשר לעבור את הגדר בקלות, כמה ברכה היתה בכך לשהייה בגן עצמו. מהם הכלים שיכולים לאפשר מעבר של ה"גדר" ביתר קלות? אילו כלים יסייעו ללומד להתמודד עם האתגרים הטכניים של הסוגיה על מנת שיוכל להשקיע יותר בעיון, בהבנה עמוקה ובמשמעות? על אתגר זה עונה "גמרא סדורה" – מהדורה מנוקדת, מפוסקת, ומחולקת לפסקאות.

החזון:

החזון של "גמרא סדורה" הוא נתינת כלים איכותיים ללומד, שיביאו אותו להבנה בהירה, מהירה ויסודית יותר של הסוגיה. בלי לוותר על עמל הלימוד, אך לתעל את העמל להבנה ולמשמעות. למהדורה "נקודות חוזק" המקדמות את הלומד:

1. הגמרא מחולקת לסוגיות.
2. בתוך כל סוגיה ישנה חלוקה לפסקאות בעלות משמעות.
3. הגמרא מנוקדת, מפוסקת.
4. שמות הדוברים מודגשים.
5. גופנים שונים מבהירים את מקורות הגמרא: מתי מצוטט פסוק, ומתי מקור תנאי (משניות, ברייתות, תוספתות).

בנוסף, מספר יתרונות הופכים את גמרא סדורה לכלי לימודים איכותי בידי המורה והתלמיד:

1. הגמרא מופיעה בנוסח מלא, המאפשר לימוד צמוד על סדר הדף.
2. הגמרא מופיעה גם בקובץ WORD המאפשר בקלות הכנת שיעורים, דפי עבודה ודפי מקורות.
3. פירוש רש"י מופיע לצד הדף עם דיבורי המתחיל מודגשים.
4. הדף מאיר עיניים, ובעל שוליים רחבים המאפשרים סיכומים, הדגשות ושאלות מנחות.

יתרונות אלו יוצרים חיבור בין חדש לישן, והופכים את גמרא סדורה למהדורה מוצלחת, הן למורים, הן לתלמידים והן ללומד הפשוט.

קהל היעד:

המהדורה פונה לכלל הלומדים, לקבוצות של לומדי הדף היומי, לשיבות תיכוניות, תיכונים ובתי ספר. רוב הקונים של המהדורה עד עתה היו מוסדות וישיבות. שנת תשע"א (2010-2011) הייתה שנת הלימודים הראשונה לאחר הוצאת המהדורה בדפוס ולמדו בה ב"גמרא סדורה" כ-800 תלמידים במספר בתי ספר, ישיבות תיכוניות ותיכונים. שנת תשע"ב צמחנו לכ-1300 תלמידים.

הפרויקט קיבל את אישור משרד החינוך.

צוות "גמרא סדורה":

ביצירת גמרא סדורה שותפים תלמידי חכמים, ואנשי מקצוע מתחום החינוך ומהתחום הלשוני והתוכני.

בראש הפרויקט עומד הרב דניאל ברק ווינט, מורה ומחנך, בוגר ישיבת מרכז הרב, כולל בית ועד לתורה הר חברון, תושב עתניאל, בעל נסיון עשיר, במיוחד בהוראת גמרא בכל שכבות הגיל: בית ספר יסודי, חטיבת ביניים, ישיבה תיכונית, ישיבת הסדר. מדריך צוותי רמ"ם בישיבות תיכוניות ותיכונים דתיים. מפתח ומנסה את שיטת הלימוד כבר כ-15 שנה.

בפרויקט שותפים צוות של אברכים ורבנים, בהדרכתם ובייעוצם של רבנים ומחנכים - ובעיקר הרב דוד פוקס שליט"א והרב שמואל אריאל שליט"א.

בהכנת המהדורה משתתפים נקדנים ולשונאים מקצועיים, ועבודתם עוברת הגהה של ד"ר יחיאל קארה.

ד"ר שלמה בן אליהו, מומחה לתכנון לימודים ולהערכת הישגים, מלווה קטעים ממהלך הפיתוח.

פנים לעתיד:

מטרות הפרויקט בעתיד הקרוב:

1. הפקת מהדורה אינטרנטית של גמרא סדורה על כל הש"ס.
2. הוצאת מסכתות ופרקים נוספים במהדורת דפוס.
3. הטמעת הלימוד והפצתו במוסדות לימוד נוספים.
4. צירוף תרשימי זרימה של תוכן הסוגיה – "תלמוד כצורתו".
5. אתר אינטרנט לדרכי הוראת גמרא, שבמרכזו תעמוד מהדורת גמרא סדורה, ומבנים לסיכום הסוגיה – "תלמוד כצורתו".

היה שותף:

- ❖ בעזרה לעוד תלמיד, בתיכון חילוני או דתי, להתחבר לגמרא.
- ❖ בהפרכת לימודי הגמרא בבתי ספר היסודיים, ובישיבות התיכוניות.
- ❖ בהגשמת חזונו של גדולי ישראל, להוצאת מהדורת גמרא בהירה, מנוקדת ומפוסקת.

בתרומתך לפרויקט אתה מוסיף ספסלים לבית המדרש, ומקרב את לימוד הגמרא ללב נערי ישראל ותינוקות של בית רבן.

קשר:

הרב דניאל ברק ווינט

טלפון: 052-6071122

דואר אלקטרוני: vechol.banayich@gmail.com

עמותת "וכל בנייך לימודי ה'" (ע"ר 580501096)

vechol.banayich@gmail.com טלפון: 0526071122. לעמותה אישור 46 א'